



Klein, smal en nat, maar het is best wat!

Bezoek aan 'veenbaas' Leon van Dijk op Kralingen

Het allerbijzonderste, uit een oogpunt van greenkeeping, is de opbouw van de baan en de greens. De greens zijn nog origineel en aangelegd direct op veen. En alle negen holes lagen er tot voor kort nagenoeg bij zoals Moeder Natuur die na de aanleg van de baan – in 1932 – ach-

terliet op 'een eenzame, moerassige strook land, waarop men zonder een goed stel baggerlaarzen beter deed zich niet te begeven... we vrezen dat de golfers hier tegen wil en dank nog wel eens aan 't vissen zullen slaan' (uit: *Revue der Sporter*, 1933). Een renovatie moet de overigens fraaie

Hoofdgreenkeeper Leon van Dijk, in dienst van Aha de Man, heeft aan de telefoon niet overdreven! 'Zijn' baan, aangelegd in 1932, is bijzonder. De baan midden in Rotterdam kent een eigen waterhuishouding met onderbemaling, heeft de laagste green van West-Europa (green 5 ligt op – 7,05 NAP!) en het clubhuis in de vorm van een golfclub staat op de monumentenlijst. En... Golfbaan Kralingen is de op acht na oudste golfbaan van Nederland! Aan deze openbare golfbaan, aanvankelijk aangelegd voor de happy few, zit een bijzonder verhaal verbonden.

Auteur: Broer de Boer

en bij Rotterdammers zeer populaire baan een upgrade geven.

Opbouw

Leon van Dijk is helder over wat zich nu onder de zode van de baan en greens bevindt: een viltlaag van 5 cm, een bewortelingsdiepte die amper de 10 cm haalt en een marginaal laagje zand met daaronder veen. En dat kun je zelfs voelen. Lopen alleen al voelt bijzonder op deze baan, want de bodem is zacht. Omdat het lange tijd droog is geweest, krijg ik zelf geen natte schoenen. Leon verduidelijkt: 'Drainage kenden we hier niet en ook fairwayberegening ontbreekt. Om de baan groen te houden, zorg ik er in de zomer voor dat het grondwaterpeil op ongeveer 15 cm onder het maaiveld ligt. 's Winters houd ik een iets lager peil aan. Die dikke veenlaag mag absoluut niet dan krijg je echt problemen.' Toch spreekt Leon in optimistische bewoordingen. Hij heeft het niet over problemen met water, maar over hoe hij nog beter met het water moet omgaan om de gol-



Alle greens en een enkele hole worden van tee tot green onder architectuur van Bruno Steensels gerenoveerd.

fers een mooie baan te leveren. Watertechisch gesproken is Leon wat betreft het beheer van het waterpeil ook de baas over een van de kleinste droogmakerijen van Nederland: ooit was hier een moeras... De golfbaan kent onderbemaling en het overschot aan water in de ringsloot kan Leon op het Rotterdamse boezemwater pompen. Foto 3 Werkzaamheden DSC_6937 Blootgelegd profiel bij het graven van een drainagesleuf op een green.

'Maar de baan is er niet minder fraai om'

Wintergreens

Dat er hier altijd een strijd met water is, lijkt Leon van Dijk eerder uit te dagen dan te frustreren. Een compleet drainagesysteem is hier niet de voor de hand liggende oplossing om een droge baan te krijgen. Het gaat hier meer om het managen van plekken die na regen voortdurend vochtig zijn. En daarvoor kiest Leon praktische oplossingen, die hij van tevoren met het stichtingsbestuur van de openbare golfbaan Kralingen overlegt. Soms draineert hij in handwerk een natte plek en dat kan zelfs een gehele green zijn. Soms benut hij echter ook de mogelijkheid om een bijzonder natte plek met een bestaande waterpartij te verbinden. Dat gaat overigens niet altijd in overleg met de golfbaanarchitect. En wanneer er 's zomers te veel neerslag valt en de minimale toplaag zompig wordt, dan worden de greens een no-goarea, wordt er op wintergreens gespeeld! Of de baan gaat voor onbepaalde tijd dicht. Dat zijn dus de geneugten van holes en

greens die op veen zijn aangelegd. Maar de baan is er niet minder fraai om.

Onderhoud

'De oude greens uit 1932 zijn dus altijd zacht', zegt Leon. 'We zijn al een aantal jaren bezig om ze door te zaaien met wit struisgras. Ik schat dat we daardoor van 100 procent naar 60 procent straatgras zijn gegaan. We doen dit onder meer om de schimmelgevoeligheid van de greens te verlagen: de omstandigheden voor de schimmels in de vochtige omgeving omzoomd met boschages zijn immers ideaal. Ik spuit hier de greens overigens uitsluitend curatief tegen schimmels. Bij mij gaat er veel lucht in de greens en daarvoor gebruik ik vaste 12 mm-pennen die variëren van 15 tot soms 25 cm. Onze baan ligt op 13 hectare, waarvan 6 hectare fairway. Het afgelopen jaar is daar circa 250 kubieke meter zand op gegaan en ik prik ze zowel in het voorjaar als in het najaar. De fairways zijn nu behoorlijk schraal; dit jaar gaan we ze voor het eerst in tien jaar weer bemesten.' De greens bezandt Leon om de drie tot vier weken. 'Maar', zegt Leon, 'hier kun je vanwege de vochtige situatie nooit iets plannen. Ja, wedstrijden. Maar het is vrijwel onmogelijk om je werkzaamheden daarop af te stemmen; door één regenbui kan op Kralingen de wekelijkse planning totaal in duigen vallen. Maar wat ik zeker aanhoud is het achtmaal per jaar vertidrainen van de greens en teeboxen. Dat doe ik eenmaal met een holle pen. Daarnaast worden elke drie tot vier weken de greens verticaal gemaaid om het vilt de baas te blijven. Tweemaal per jaar zaaien we de greens door met de eerder genoemde grassoort: wit struisgras.'

Greenrenovatie

De openbaar toegankelijke 9-holes baan is met 4.871 meter de kortste baan in Nederland met een A-status. De gemeente is eigenaar, de exploitatie is ondergebracht bij een stichting en Golfclub Kralingen (GCK) speelt op de baan. Leon werkt sedert 2003 op deze baan en sinds 2011 is hij hoofdgreenkeeper bij Aha de Man, die deze golfbaan al tien jaar onderhoudt. Leon zegt dat hij vrij veel inspraak heeft mogen leveren bij het stichtingsbestuur wat betreft de aanpassingen van de baan, waarmee golfbaanaannemer Aha de Man vorig jaar is gestart. Leon: 'Alle greens en een enkele hole worden van tee tot green onder architectuur van Bruno Steensels gerenoveerd. Binnen het meerjarenplan voor het onderhoud is als truc eerst een tiende hole aangelegd. Daardoor kan de baan gedurende de renovatie de A-status behouden, wanneer een van de bestaande holes uit het spel wordt gehaald om te renoveren. Het masterplan voorziet erin dat telkenjare een green gerenoveerd wordt. De gerenoveerde greens krijgen een nieuwe toplaag van een 80/20 heidecompostmengsel en worden voorzien van drainage. Ze worden ingezaaid met een mengsel van roodzwenk/wit struisgras.' Voor de nieuwe greens krijgt de greenkeeping dus te maken met een heel ander onderhoudsregiem qua bemesting, maaien en bezanding. Dat zal wennen zijn. Leon van Dijk: 'Maar ook golfers moeten daaraan wennen; ze krijgen op de gerenoveerde greens een totaal andere spelbeleving dan op de oude greens. Voor wedstrijden ga ik de oude greens overigens behoorlijk kort maaien, om ook daar een stimp van 10-12 te realiseren. Mijn nieuwe roodzwenk/wit struisgras zijn



Volgens Leon van Dijk is dit met 7,05 meter beneden NAP Europa's laagst gelegen green...



Blootgelegd profiel bij het graven van een drainagesleuf op een green

snel, maar die kan ik niet zo kort maaien als die straatgras-greens.'

Rondgang

We besluiten het gesprek met een rondgang over de baan. Drie zandgreens zijn er inmiddels volgens de Dutch methode gerenoveerd, met een toplaag van 20 centimeter op opbouw van 20 cm gewoon zand, compleet met drainage. Bij de aanleg is rekening gehouden met de draagkracht van het veen. 'Greens moeten ook niet te groot zijn op zo'n kleine baan', meent Leon. 'Een green van 500-600 vierkante meter is geen fraai gezicht; 350 vierkante meter oogt hier veel mooier.' In sommige oude greens zijn sporen zichtbaar van pas aangelegde drainagestrengen. Een van

de greenkeepers is net bezig met het graven van een drainagesleuf in een van de oude greens. Dat biedt de mogelijkheid om het bodemprofiel te bekijken: graszode, 5 cm vilt en daaronder veen, wat ook nog eens naar ijzer meurt. 'We beperken ons wat draineren betreft dus echt tot de slechte plekken', vertelt Leon. 'En we doen dat zelf handmatig; zonder zwaar materieel kunnen we kwalitatief hoogwaardig werk leveren.' Een extreem natte plek op een hole heeft Leon van Dijk bij een bestaande vijver getrokken. De vrijgekomen grond – of beter gezegd veen – is in een slenk verwerkt. Daar mag het een aantal jaren liggen om te beklinken en na de renovatie van de betreffende hole mag het als wasteland fungeren. Opvallend zijn de ondiepe fairway-

bunkers en Leon wijst erop dat het terrein ook nog eens twee meter afloopt. Helemaal achterin ligt de green van hole 5. Volgens Leon is dit met 7,05 meter beneden NAP Europa's laagst gelegen green...



Tweet en stuur door!

Scan of ga naar:

<http://www.greenkeeper.nl/artikel.asp?id=9-3948>

Over de laagste baan

Het boek uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van GCK vermeldt: 'De laagst gelegen golfbaan ter wereld was ooit de niet meer bestaande Sodom and Gomorrah Golfing Society aan de noordoostelijke oever van de Dode Zee op 300 meter beneden zeeniveau. Nu is de laagstgelegen baan ter wereld die op een zoutvlakte in Death Valley in Californië (-150 meter), met op de tweede plaats de Kralingse Golfbaan op 6 meter beneden zeeniveau.' Volgens Wikipedia ligt volgens een nauwkeurig omschreven definitie het officiële laagste punt van Nederland bij Nieuwerkerk aan den IJssel: -6,76 meter NAP.



Greens en teeboxen: om de 4 weken bezanden en jaarlijks achtmaal vertidrainen



Opvallend zijn de ondiepe fairwaybunkers



Grondwaterpeil op ongeveer 15 cm onder het maaiveld